

Några sjömansfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2013/14:132 Några sjömansfrågor.

I propositionen föreslår regeringen vissa ändringar i mönstringslagen (1983:929) och att det införs en sekretessbrytande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) för att underlätta för Transportstyrelsen att lämna ut uppgifter ur sjömansregistret. Åtgärden är nödvändig för att kunna tillämpa de tillägg som gjorts till direktiv 2008/106/EG om minimikrav på utbildning för sjöfolk och till STCW-konventionen 2010. I lagförslaget anges de parter som regeringen anser ha ett befogat intresse av att få tillgång till vissa uppgifter ur sjömansregistret utan föregående sekretessprövning. Det handlar bl.a. om olika typer av behörighetsbevis, intyg om erkännande, dispenser och certifikat. Regeringen föreslår också att berörda parter ska få direktåtkomst till denna information.

Dessutom införs en särskild bestämmelse i mönstringslagen om att läkarintyg för sjömän bara får utfärdas till den som ansökt om sådant intyg efter det att han eller hon fyllt 16 år.

Författningsändringarna ska enligt propositionen träda i kraft den 3 juli 2014.

Utskottet anser att lagändringarna är befogade och föreslår därför att riksdagen godkänner propositionens förslag.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Ändring i mönstringslagen och i offentlighets- och sekretesslagen	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Propositionen	9
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ändring i mönstringslagen och i offentlighets- och sekretesslagen

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i mönstringslagen (1983:929),
2. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:132 punkterna 1 och 2.

Stockholm den 1 april 2014

På trafikutskottets vägnar

Anders Ygeman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Ygeman (S), Jan-Evert Rådström (M), Monica Green (S), Lars Mejern Larsson (S), Sten Bergheden (M), Suzanne Svensson (S), Lars Tysklind (FP), Leif Pettersson (S), Anders Åkesson (C), Lars Johansson (S), Stina Bergström (MP), Annelie Enochson (KD), Tony Wiklander (SD), Lotta Finstorp (M), Christer Akej (M), Gunnar Hedberg (M) och Bengt Berg (V).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2013/14:132 Några sjömansfrågor. Till grund för propositionen ligger Näringsdepartementets promemoria (N2013/5017/RS) med förslag till de lagändringar som krävs i mönstringslagen (1983:929) och i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) för att dels genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/35/EU om ändring av direktiv 2008/106/EG om minimikrav på utbildning av sjöfolk, dels vissa delar av Internationella sjöfartsorganisationens (IMO) konvention om normer för utbildning, certifiering och vakthållning av sjöfolk, den s.k. STCW-konventionen.

Regeringen har bett Lagrådet att yttra sig över förslagen. Lagrådet har inte anfört några invändningar.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återfinns i bilaga 1 och regeringens lagförslag i bilaga 2.

Inga följdmotioner har väckts med anledning av förslaget.

Utskottets överväganden

Ändring i mönstringslagen och i offentlighets- och sekretesslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner propositionens förslag. Utskottet bedömer att de föreslagna ändringarna i mönstringslagen (1983:929) och i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) är nödvändiga för att det ska vara möjligt att tillämpa de revideringar som gjorts i EU:s direktiv om minimikrav på utbildning för sjöfolk och i STCW-konventionen.

Bakgrund

STCW-konventionen

Den s.k. STCW-konventionen (International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers) behandlar frågor om utbildning, certifiering och vakthållning för sjöfolk. Vid två tillfällen, 1995 och 2010, har konventionen genomgått omfattande revideringar. Samtliga medlemsstater inom EU har anslutit sig STCW-konventionen och Sverige har infört de bestämmelser som ansetts nödvändiga. Efter de ändringar som gjordes 2010, upptäckte Transportstyrelsen vid en granskning att vissa bestämmelser förutsätter smärre författningsändringar i det svenska regelverket. Det gäller bl.a. skyldigheten för konventionsparterna att möjliggöra s.k. direktåtkomst till uppgifter ur sjömansregistret enligt regel A-I/2.7 i konventionen.

EU:s direktiv om minimikrav på utbildning för sjöfolk

Direktiv 2008/106/EG behandlar vissa minimikrav på utbildning av sjöfolk. De utbildningskrav som återges i EU:s direktiv baserar sig på riktlinjer som formulerats av Internationella sjöfartsorganisationen (IMO) i STCW-konventionen från 1978. Europaparlamentet och rådet beslutade 2012 om att anta ändringsdirektivet 2012/35/EU för att anpassa bestämmelserna till de tillägg som gjordes 2010 i IMO:s konvention om bl.a. utbildning och certifiering av sjöfolk.

Direktivet innehåller också bestämmelser om att sjöfolk har rätt att få ut behörighetsbevis, certifikat eller annan form av intyg som styrker fullgjord utbildning, något som krävs för tjänstgöring på fartyg. EU:s medlemsstater är dessutom skyldiga att ömsesidigt erkänna dokumenten för att på så sätt underlätta för sjöfolk att t.ex. byta tjänst till andra fartyg som är registre-

rade inom unionen. Direktivet innehåller även bestämmelser som rör hälso-krav för sjöfolk, regler för kommunikation ombord på fartyg och vilotid för vakthavande personal.

Flertalet av bestämmelserna i ursprungsdirektivet liksom i direktiv 2012/35/EU har redan genomförts i det svenska regelverket. Bland annat har lagen (1998:958) om vilotid för sjömän ändrats men även förordning och myndighetsföreskrifter har anpassats. Regeringen utesluter emellertid inte i proposition 2013/14:132 att ytterligare författningsändringar vid sidan av vad som föreslås i propositionen kan komma att behöva genomföras i framtiden för att uppnå full harmonisering av det svenska regelverket.

Avsikten är att de ändringar som gjordes i tilläggsdirektivet 2012 ska vara genomförda i medlemsstaterna senast den 3 juli 2014.

Uppgifter i sjömansregistret

Det framgår både av direktivet och av konventionen att berörda stater är skyldiga att registerföra behörighetsbevis, certifikat och intyg som har utfärdats, förnyats, återkallats, upphört att gälla m.m. Direktivets och konventionens krav på registrering av uppgifter tillgodoses genom 22 § i mönstringslagen (1983:929) enligt vilken Transportstyrelsen ska registerföra dessa uppgifter, vilket görs i digitaliserad form i det s.k. sjömansregistret.

Registret innehåller också information om enskilda sjömäns identitet, kvalifikationer samt nuvarande och tidigare tjänstgöring. Dessa uppgifter ska i enlighet med ändringarna i 2012 års direktiv på begäran kunna tillhandahållas medlemsstater inom EU, övriga stater som anslutit sig till konventionen eller företag för att dessa ska kunna kontrollera giltigheten i uppgifter som lämnats av sjöfolk, t.ex. inför tjänstgöring ombord på ett fartyg.

Ålderskrav vid ansökan om läkarintyg

I enlighet med EU-direktivet om minimikrav på utbildning för sjöfolk ska sjöfolk som har behörighetsbevis eller certifikat också ha ett giltigt läkarintyg. Av ändringarna i 2012 års direktiv klargörs att den som ansöker om läkarintyg ska ha fyllt 16 år. Motsvarande krav finns i STCW-konventionen men saknas i dagsläget i svensk rätt.

Propositionen

För att införa de nya bestämmelserna i 2012 års direktiv och den bakomliggande STCW-konventionen har regeringen bedömt det som nödvändigt att ändra i mönstringslagen, vilket i sin tur förutsätter en ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) för att det ska vara möjligt att lämna ut vissa uppgifter. De föreslagna författningsändringarna föreslås träda i kraft den 3 juli 2014.

Ändring i mönstringslagen

Av 18 § i mönstringslagen framgår det att sjömän måste genomgå regelbundna läkarundersökningar och att medicinska intyg ska utfärdas. För att uppfylla direktivets krav föreslår regeringen att bestämmelsen kompletteras med ett minimikrav på att den som ansöker om läkarintyg måste ha fyllt 16 år.

Regeringen föreslår även att det i mönstringslagen anges vilka parter som bedöms ha ett befogat intresse att få ut vissa uppgifter från sjömansregistret, nämligen

- en annan medlemsstat inom EU eller en stat som har tillträtt STCW-konventionen
- fartygsägare eller redare
- fackliga organisationer
- utbildningsanordnare
- bemanningsföretag
- Kustbevakningen och Sjöfartsverket.

Regeringen förtydligar i sammanhanget att tredjeländer ska ges möjlighet att få de uppgifter som de behöver för att fullgöra skyldigheterna som följer av direktiv 2008/106/EG eller av STCW-konventionen. Likaså anser regeringen att fartygsägare eller redare bör få tillgång till sådan information för att kontrollera utbildning och behörighet hos sjömän i anställnings- och rekryteringssyften. Det handlar om behörighetsbevis, intyg om erkännande, dispenser och certifikat.

Förslaget innebär en formell skyldighet för Transportstyrelsen att efter begäran lämna ut denna typ av uppgifter ur sjömansregistret till stater som är bundna av IMO-konvention eller andra preciserade parter. Det handlar dels om vissa personuppgifter (t.ex. personnummer och adressuppgifter), dels uppgifter för att kontrollera äktheten i handlingar som lämnas av sjöfolk i samband med anställning och tjänstgöring. Regeringen påpekar att detta redan görs i dag av Transportstyrelsen och att förändringen framför allt innebär att myndigheten inte längre ska behöva göra någon sekretessprövning för de kategorier av mottagare som anges i lagförslaget.

Regeringen föreslår vidare att ovannämnda krets av mottagare även ska medges direktåtkomst till dessa uppgifter. Direktåtkomst innebär att informationssökning kan göras i Transportstyrelsens system utan att någon särskild kontroll görs av den sökande.

Ändring i offentlighets- och sekretesslagen

I offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) finns bestämmelser till skydd för enskilda personer vid folkbokföring, delgivning m.m. Enligt 22 kap. 1 § första stycket 2 gäller sekretess för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden om det av särskild anledning kan antas att den

enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Sjömansregistret bedöms innehålla sådana uppgifter som avses i offentlighets- och sekretesslagen.

För att göra det möjligt att lämna ut uppgifter som normalt skyddas av sekretess ur sjömansregistret till behöriga parter, föreslår regeringen att en sekretessbrytande bestämmelse tillfogas mönstringslagen och att en särskild hänvisning till bestämmelsen införs i offentlighets- och sekretesslagen.

Det kan i sammanhanget påpekas att svenska myndigheter generellt sett inte har någon lagstadgad skyldighet att lämna ut uppgifter till utländska motsvarigheter oavsett om uppgifterna omfattas av sekretess eller inte. Undantaget är om en sådan skyldighet är särskilt föreskriven.

Utskottets ställningstagande

Det är enligt utskottets mening viktigt att svensk lagstiftning är harmoniserad med bestämmelserna i EU:s direktiv om minimikrav på utbildning för sjöfolk och i STCW-konventionen som Sverige har förbundit sig att tillämpa. Inga följdmotioner har inkommit med anledning av propositionen. Av propositionen framgår att de förändrade rutiner som föreslås för utlämning av information också bör underlätta Transportstyrelsens uppgifter. Utskottet välkomnar detta.

Utskottet finner att regeringens lagförslag är nödvändiga och ändamålsenligt utformade för att de senaste ändringarna i direktivet och konventionen ska kunna tillämpas i Sverige. Med detta föreslår utskottet att riksdagen antar de lagförslag som läggs fram i propositionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2013/14:132 Några sjömansfrågor:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i månstringslagen (1983:929).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i mönstringslagen (1983:929)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om mönstringslagen (1983:929)
dels att 18 § ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 23 a och 23 b §§, av
följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Sjömän *skall* genomgå regelbundna läkarundersökningar. Efter en undersökning *skall* läkaren utfärda ett särskilt intyg.

Föreslagen lydelse

18 §

Sjömän *ska* genomgå regelbundna läkarundersökningar. Efter en undersökning *ska* läkaren utfärda ett särskilt intyg (*läkarintyg*).

Läkarintyg för sjömän som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/106/EG av den 19 november 2008 om minimikrav på utbildning av sjöfolk (omarbetning)², senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/35/EU³, får endast utfärdas till den som har ansökt om ett sådant intyg efter det att han eller hon fyllt 16 år.

För sjömän på fartyg som uteslutande används i inre fart får läkarundersökningen begränsas till syn- och hörsselförmåga.

23 a §

Rätt att få uppgifter ur sjömansregistret om statusen på behörighetsbevis, intyg om erkännande, dispenser och certifikat har på begäran

1. en medlemsstat i EU eller en stat som har tillträtt den internationella sjöfartsorganisationens

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/35/EU av den 21 november 2012 om ändring av direktiv 2008/106/EG om minimikrav på utbildning av sjöfolk (EUT L 343, 14.12.2012, s. 78, Celex 32012L0035).

² EUT L 323, 3.12.2008, s. 33 (Celex 32008L0106).

³ EUT L 343, 14.12.2012, s. 78 (Celex 32012L0035).

konvention om normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakt-hållning från 1978 (STCW-konventionen) när det gäller uppgifter som den staten behöver för att fullgöra sitt uppdrag enligt direktiv 2008/106/EG eller STCW-konventionen,

2. ett fartygs ägare eller redare när det gäller uppgifter för att kontrollera utbildningen eller behörigheten hos sjömän som är anställda av ägaren eller redaren eller som någon av dem avser att anställa,

3. fackliga organisationer,

4. utbildningsanordnare,

5. bemanningsföretag, och

6. Kustbevakningen och Sjöfartsverket.

23 b §

Transportstyrelsen får medge direktåtkomst till den som har rätt att få uppgifter enligt 23 a § för sådana uppgifter som avses i den paragrafen.

Denna lag träder i kraft den 3 juli 2014.

2 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 22 kap. 3 a § samt rubriken närmast före 22 kap. 3 a § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 kap.

Sekretessbrytande bestämmelse

Sekretessbrytande bestämmelser¹

3 a §²

Sekretessen enligt 1 § första stycket 2 hindrar inte att uppgift lämnas till en enskild enligt vad som föreskrivs i 23 a § 2–5 mönstringslagen (1983:929).

Sekretessen enligt 1 § andra stycket hindrar inte att uppgift i form av fotografisk bild av den enskilde lämnas till ett auktoriserat delgivningsföretag.

Denna lag träder i kraft den 3 juli 2014.

¹ Senaste lydelse 2010:1982.

² Senaste lydelse 2010:1982.